

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра економіки, обліку і оподаткування

ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Затверджено на засіданні
кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Протокол № 11
від 28.08.2023 р.

ЧЕРНІГІВ 2023

Основи зовнішньоекономічної діяльності. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»/Укл. Акименко О.Ю. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка». 2023. 47 с.

Укладачі: АКИМЕНКО ОЛЕНА ЮРІЇВНА, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, обліку і оподаткування;

Відповідальна за випуск: ДЕРІЙ ЖАННА ВОЛОДИМИРІВНА, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування, доктор економічних наук, професор.

Рецензент: САКУН ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Навчально-наукового інституту економіки Національного університету «Чернігівська політехніка».

ЗМІСТ

1. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»	4
2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ».....	37
3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ».....	39
4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42

1. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Тема 1. Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності

Мета заняття: засвоїти основні поняття зовнішньоекономічної діяльності, її значення для суспільного розвитку держави та міжнародного співробітництва, систему регулювання, правові основи ведення обліку зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 1

Ключові терміни їх трактування

Термін	Визначення
<i>Економічна система</i>	Сукупність взаємопов'язаних і відповідним чином упорядкованих елементів економіки, що утворюють певну цілісність, економічну структуру суспільства.
<i>Економічна інтеграція</i>	Процес зближення національних економік шляхом утворення єдиного економічного простору для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, робочої сили через національні кордони.
<i>Ембарго</i>	Повна заборона торгівлі з конкретною країною, що запроваджується переважно з політичних мотивів.
<i>Зовнішньоекономічна діяльність</i>	Діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.
<i>Зовнішньоекономічна політика</i>	Сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо реалізації економічного потенціалу країни на зовнішньому ринку та задоволення власних потреб за рахунок товарів і послуг іноземного виробника.
<i>Зовнішньоекономічні зв'язки</i>	Процес поліпшення співпраці вітчизняних суб'єктів господарювання, міжнародних організацій та держав, зорієнтований на забезпечення інтеграційного зростання національної економіки.
<i>Зовнішньоторговельна політика</i>	Державна політика, яка впливає на зовнішню торгівлю через податки, субсидії, прями обмеження експортних та імпорتنих операцій.

<i>Зовнішня торгівля</i>	Торгівля між країнами, яка складається з вивозу (експорту) та ввозу (імпорту) товарів, послуг.
<i>Інституціональна політика</i>	Заходи та дії держави, спрямовані на формування нових або трансформацію існуючих інститутів власності, а також фінансових, соціальних, політичних, правових та інших інститутів, які впливають на розвиток економічної системи суспільства.
<i>Інституційне середовище</i>	Сукупність інституцій (структур) та організаційно-економічних важелів забезпечення умов здійснення такої діяльності.
<i>Інтеграція</i>	Процес усунення дискримінації у відносинах між країнами, а також поєднання економічних систем країн регіону в більш складний господарський комплекс.
<i>Іноземна валюта</i>	Валюта готівкою, грошові знаки (банкноти, білети державної скарбниці, монети), що знаходяться в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені або ті, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, які знаходяться в обігу, платіжні документи у грошових одиницях іноземних держав та міжнародних розрахункових одиницях, кошти у грошових одиницях іноземних держав, міжнародних розрахункових одиницях та у діючій на території України валюті з вільною конверсією, які знаходяться на рахунках та вкладах у банківсько-кредитних установах на території України та за її межами.
<i>Міжнародна економічна взаємодія</i>	Це розвинені стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЕН, які базуються на підписанні довготривалих міжнародних економічних угод і договорів.
<i>Міжнародна економічна інтеграція</i>	Це найвищий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, що характеризується переплетінням економік різних держав, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах з третіми країнами.
<i>Міжнародна макроекономіка</i>	Розділ міжнародної економіки, який розвиває макроекономічну теорію в умовах відкритої економіки, займається вивченням особливостей взаємодії національних економік і світового господарства в цілому, специфіки їх функціонування і регулювання в умовах глобалізації
<i>Міжнародна мікроекономіка</i>	Розділ міжнародної економіки, який займається вивченням міждержавного руху товарів і факторів їх виробництва, тобто вивченням поведінки ринку окремого товару і його основних характеристик
<i>Міжнародне економічне співробітництво</i>	Це міцні та довготривалі зв'язки, що ґрунтуються на спільних інтересах, закріплених в довгострокових економічних договорах та угодах.

<i>Міжнародні економічні відносини</i>	Система господарських відносин між суб'єктами з різних країн, які формуються на основі міжнародного поділу праці.
<i>Міжнародні економічні контакти</i>	Найпростіші, одиничні, випадкові економічні зв'язки, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами. Зв'язки даного рівня більше притаманні фізичним і юридичним особам.
<i>Національна валюта</i>	Грошові знаки грошової одиниці України – гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу; кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у гривні; електронні гроші, номіновані у гривні; цифрові гроші Національного банку України.
<i>Нерезиденти</i>	Фізичні особи (іноземні громадяни, громадяни України, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі ті, які тимчасово перебувають на території України; юридичні особи та інші суб'єкти господарювання з місцезнаходженням за межами України, які створені та діють відповідно до законодавства іноземної держави, у тому числі ті, частки участі в яких належать резидентам; розташовані на території України іноземні дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва, міжнародні організації та їх відокремлені підрозділи, що мають імунітет і дипломатичні привілеї, а також представництва інших організацій з місцезнаходженням за межами України, що не здійснюють підприємницької діяльності відповідно до законодавства України; відокремлені підрозділи юридичних осіб, що розташовані за межами України та здійснюють підприємницьку діяльність відповідно до законодавства іноземної держави тощо.
<i>Резиденти</i>	(1) юридичні особи, які утворені та провадять свою діяльність відповідно до законодавства України, з місцезнаходженням на її території, а також їх відокремлені підрозділи за кордоном, що не здійснюють господарської діяльності; (2) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет; (3) фізичні особи: громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які мають постійне місце проживання в Україні, у тому числі ті, які тимчасово перебувають за кордоном; (4) відокремлені підрозділи іноземних юридичних осіб з місцезнаходженням на території України, які здійснюють господарську діяльність відповідно до законодавства України; (5) інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, у тому числі постійне представництво інвестора-нерезидента.

<i>Світове господарство</i>	Сукупність народногосподарських комплексів країн світу, пов'язаних між собою системою міжнародних економічних відносин.
<i>Структурні елементи інтеграційного процесу</i>	Політична (узгодження стратегічних інтересів на предмет зовнішньої інтеграції), соціальна (інтеграція з метою розв'язання соціальних проблем), економічна (інтеграція з метою створення нових зон вільної торгівлі), фінансово-інвестиційна (інтеграція з метою створення сприятливого інвестиційного клімату), культурна (інтеграція з метою налагодження міжкультурного обміну), науково-освітня інтеграція (розширення форм взаємодії у сфері освіти).
<i>Суб'єкти господарювання</i>	Учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.
<i>Суб'єкти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності</i>	Держава; недержавні органи управління економічною діяльністю, що функціонують на основі статутних документів (біржі товарного, фондового та валютного типу, торговельні палати, різнохарактерні спілки й асоціації); безпосередні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, в якості яких виступають підприємства, організації різних форм власності та сфер діяльності, а також їх об'єднання; органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності міжрегіонального та міжнародного рівня (Світова організація торгівлі, Генеральна угода з тарифів та торгівлі, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку тощо).
<i>Фритредерство</i>	Політика вільної торгівлі з метою лібералізації зовнішньоекономічної діяльності, вільного доступу на національний ринок товарів, капіталів, робочої сили тощо.

Тема 2. Основні види та форми зовнішньоекономічної діяльності

Мета заняття: *опонувати основні види зовнішньоекономічної діяльності (міжнародну торгівлю та її найголовніші різновиди, міжнародний лізинг, використання активів із-за кордону, контрактні форми зовнішньоекономічної діяльності, міжнародні інвестиції) та з'ясувати характеристику основних форм зовнішньоекономічної діяльності, що мають місце в Україні за сучасних умов.*

Таблиця 2

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Бартер</i>	1. Одна з форм економічного співробітництва, за якої взаєморозрахунки між партнерами здійснюються не грошима, а товарами чи послугами. 2. Безвалютна, але оцінена та збалансована відносно вартості товарообмінна операція, яка передбачає здійснення розрахунків за товари в будь-якій відмінній від грошової форми.
<i>Бартерна (товарообмінна) операція</i>	Господарська операція, яка передбачає проведення розрахунків за товари (роботи, послуги) у негрошовій формі в рамках одного договору.
<i>Безліцензійна діяльність</i>	Провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, без ліцензії на його провадження, у тому числі провадження ліцензіатом частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, іншої, ніж та, на яку йому надано ліцензію.
<i>Безмитна торгівля</i>	Митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорту та експорту таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також без проведення заходів офіційного контролю.
<i>Валютні відносини</i>	Сукупність економічних відносин, що виникають у процесі кредитно-грошових і розрахунково-кредитних стосунків у міжнародній сфері.
<i>Вільна торгівля</i>	Політика мінімального втручання держави в зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту т пропозиції.
<i>Давальницька сировина</i>	Сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) і передаються іншому суб'єкту господарювання (виробнику) для виробництва готової продукції, з подальшим переданням або поверненням такої продукції або її частини їх власникові або за його дорученням іншій особі.
<i>Демпінг</i>	Ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, яке заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару.
<i>Дилери</i>	Незалежні фізичні та юридичні особи, що здійснюють перепродаж товарів довірителів від свого імені та за свій рахунок.
<i>Експорт (остаточне вивезення)</i>	Митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.
<i>Експорт (імпорту) капіталу</i>	Вивезення за межі України (ввезення з-за меж України) капіталу у будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав

	інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.
<i>Імпорт (випуск для вільного обігу)</i>	Митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорту цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.
<i>Імпорт (імпорту товарів)</i>	Купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.
<i>Імпортні операції</i>	Діяльність, пов'язана із закупівлею і ввезенням іноземних товарів для наступної реалізації їх на внутрішньому ринку країни.
<i>Імпортер</i>	Суб'єкт господарсько-правових відносин, що декларує надходження на митну територію країни імпорту товару (товарів);
<i>Іноземні товари</i>	Товари, що не є українськими відповідно до пункту 61 статті 3 Митного кодексу України (далі МКУ), а також товари, що втратили митний статус українських товарів відповідно до МКУ.
<i>Квоти (контингенти) глобальні</i>	Квоти, що встановлюються по товару (товарах) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.
<i>Квоти (контингенти) групові</i>	Квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.
<i>Квота експортна (імпортна)</i>	Граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях.
<i>Квоти (контингенти) індивідуальні</i>	Квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватись або з якої він (вони) може імпортуватись.
<i>Квоти спеціальні</i>	Граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом встановленого строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру;
<i>Класичний лізинг</i>	Форма лізингу, за якої лізингоодержувач бере на себе всі витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією обладнання.
<i>Комерційне посередництво (агентська діяльність)</i>	Підприємницька діяльність, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє.
<i>Комісіонери</i>	Фізичні та юридичні особи, що укладають міжнародні господарські контракти від свого імені, але за рахунок комітентів (продавців і покупців), на яких покладений комерційний ризик.
<i>Консигнатори</i>	Фізичні та юридичні особи, що приймають товар на свій склад (консигнаційний), реалізують його, а нереалізований повертають його власникові.

<i>Лізинг</i>	Вид довгострокової оренди або кредитування нерухомого майна, техніки, обладнання, товарів.
<i>Ліцензіат</i>	Суб'єкт господарювання, який має ліцензію на провадження встановленого законом виду господарської діяльності.
<i>Ліцензійна справа</i>	Єдиний набір документів в електронній формі на електронних носіях інформації (або в електронній формі на електронних носіях інформації та на паперових носіях у разі, якщо заявник подав заяву та документи на паперових носіях) стосовно відповідного здобувача ліцензії чи ліцензіата, які подані ним, що надходять до органу ліцензування від органів державної влади, юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців або фізичних осіб чи прийняті органом ліцензування в результаті реалізації своїх повноважень.
<i>Ліцензійний реєстр</i>	Автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про суб'єктів господарювання, які в установленому законом порядку звернулися до органу ліцензування із заявою про отримання ліцензії, провадять діяльність на підставі ліцензії, дія ліцензії яких зупинена, ліцензія яких анульована.
<i>Ліцензія</i>	Запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.
<i>Ліцензія спеціальна</i>	Належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом встановленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів;
<i>Ліцензія відкрита (індивідуальна)</i>	Дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу;
<i>Ліцензія генеральна</i>	Відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах);
<i>Ліцензія експортна (імпортна)</i>	Належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування;
<i>Ліцензія разова (індивідуальна)</i>	Разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.
<i>Ліцензування</i>	Засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів.
<i>Міжнародна кооперація виробництва</i>	Заснований на міжнародному поділі праці у результаті здійснення на договірній основі про спільну діяльність сталий обмін між країнами виробами, які є елементами кінцевої продукції і виготовляються ними з найбільшою економічною ефективністю.
<i>Міжнародна торгівля</i>	Сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляють собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу.
<i>Міжнародна торговельна політика</i>	Цілеспрямований вплив держави на відносини торговельного характеру з іншим країнами.

<i>Міжнародна резервна валюта</i>	Це така вільноконвертована валюта, в якій центральні банки інших країн нагромаджують і зберігають резерви для здійснення міжнародних розрахунків.
<i>Міжнародні економічні відносини</i>	Система господарських зв'язків між національними економіками окремих країн, які реалізуються через відповідні суб'єкти господарювання.
<i>Міжнародні товарні біржі</i>	Такі торговельні установи, де здійснюється продаж одного товару великими партіями.
<i>Міжнародний поділ праці</i>	Організація виробництва, за якого підприємства двох або більше країн спеціалізуються на виробництві певних товарів і послуг з подальшим їх обміном.
<i>“Мокрий лізинг” (wet leasing)</i>	Лізинг з повним набором послуг (повний), угоди за якими передбачають обов'язкове повне технічне обслуговування обладнання, його ремонт, страхування та інші операції, які бере на себе лізингодавець.
<i>Момент здійснення експорту (імпорту)</i>	Момент перетину товаром митного кордону України або переходу права власності на зазначений товар, що експортується чи імпортується, від продавця до покупця.
<i>Національний товаровиробник</i>	Сукупність виробників подібного товару або тих із них, сукупне виробництво яких становить основну частину всього обсягу виробництва в країні імпорту цього товару.
<i>Національні інтереси</i>	Життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток.
<i>Організовані товарні ринки</i>	Спеціально створені ринки певних товарів, які функціонують за встановленими правилами, що зафіксовані в міжнародних і національних нормативних актах, і на яких у заздалегідь визначений час здійснюються міжнародні торговельні угоди між продавцями та покупцями товару, формуючи пропозицію і попит на нього.
<i>Політика у сфері стимулювання іноземних інвестицій</i>	Комплекс заходів держави для залучення і використання іноземних інвестицій на території країни і регулювання вивозу інвестицій за кордон.
<i>Постійний демпінг</i>	Довгостроковий продаж товару на світовому ринку за нижчою ціною, ніж на внутрішньому ринку.
<i>Прямий лізинг</i>	Форма лізингу, за якої власник майна (виробник) здає об'єкт у лізинг самостійно; двосторонній лізинг.
<i>Реекспорт</i>	Митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
<i>Реімпорт</i>	Митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
<i>Світова валютна система</i>	Спільно розроблена державами світу та закріплена міжнародними угодами форма реалізації валютних відносин, що включає сукупність

	способів, інструментів і міждержавних органів, за допомогою яких здійснюється взаємний платіжно-розрахунковий обіг у межах світового господарства.
<i>Світовий ринок</i>	Сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, основою яких є міжнародний поділ праці і інші фактори виробництва.
<i>Світові ціни</i>	Ціни реалізації товарів на світовому ринку, де торговельні операції мають здійснюватися на регулярній основі; мати роздільний комерційний характер; виконуватися в умовах вільного торговельно-політичного режиму; здійснюватися у вільно конвертованій валюті.
<i>Спеціальна економічна зона</i>	Територія, в межах якої відповідним законом України встановлюється і діє спеціальний правовий режим господарської діяльності та спеціальний порядок застосування і дії законодавства України.
<i>Спільна підприємницька (господарська) діяльність</i>	Діяльність, що базується на співробітництві між суб'єктами господарської діяльності України та іноземними суб'єктами господарської діяльності і на спільному розподілі результатів та ризиків від її здійснення.
<i>Спільні підприємства</i>	Підприємства, які базуються на спільному капіталі суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, на спільному управлінні та на спільному розподілі результатів та ризиків.
<i>Спорадичний демпінг</i>	Епізодичний продаж несподіваних надлишків товару на світовому ринку за нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку.
<i>Субсидований імпорт</i>	Ввезення на митну територію країни імпорту товару (товарів), що користується пільгами від субсидії, яка надається для виробництва, переробки, транспортування або експорту такого товару.
<i>Хижацький (навмисний) демпінг</i>	Тимчасове навмисне зниження експортних цін з метою витиснення конкурентів з ринку і наступного встановлення монопольних цін.
<i>Фінансовий лізинг</i>	Вид лізингу, за якого лізингодавець зобов'язується придбати у власність вказане лізингодержувачем майно у певного продавця і передати його останньому як предмет лізингу.

Тема 3 Основні напрямки і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності

Мета заняття: ознайомитися з основними напрямками розвитку зовнішньоекономічної діяльності, сучасними концептуальними підходами до формування зовнішньоекономічної політики держави України в контексті реалізації національних економічних інтересів.

Таблиця 3

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Генеральна торгівля</i>	Вартість зовнішньоторговельного обороту та вартість транзитних товарів.
<i>Географічна структура розвитку зовнішньоекономічної діяльності</i>	Розподіл зовнішньоекономічних операцій за групами країн та регіонами. Даний показник характеризує ступінь розвитку зовнішньоекономічних відносин держави з іншими країнами світу та

	показує певну залежність держави від взаємовідносин з тією чи іншою країною
<i>Демпінгова маржа</i>	Сума, на яку нормальна вартість перевищує експортну ціну
<i>Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності</i>	Це комплексне вивчення її організації та перебігу економічних подій з метою встановлення результатів і виявлення можливостей подальшого підвищення ефективності діяльності.
<i>Експорт (експорт товарів)</i>	Продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів.
<i>Експортна квота (ЕК)</i>	Показник, що характеризує значимість експорту для економіки.
<i>Експортний потенціал регіону</i>	Здатність регіонального виробництва виробляти та реалізовувати на зовнішніх ринках у поточний період і в перспективі конкурентоспроможні товари та послуги за наявного рівня розвитку ринкових відносин, економічних факторів і системи інститутів підтримки експорту.
<i>Ефективність зовнішньоекономічної діяльності держави</i>	1. Характеристика ступеня досягнення такого рівня національного доходу за рахунок здійснення зовнішньоекономічних операцій за певний період часу, який забезпечив би зростання добробуту населення. 2. Економічна категорія, що відображає сукупний ефект від зовнішньоекономічних зв'язків, який полягає в економії суспільної праці та зростанні її продуктивності від участі економіки країни у міжнародному поділ праці.
<i>Зовнішня політика держави</i>	Це комплекс дій, спрямованих на встановлення та підтримання відносин із міжнародним співтовариством, захист власних інтересів і розширення свого впливу на інших суб'єктів міжнародних відносин.
<i>Зовнішній борг</i>	Заборгованість країни іноземним державам, кредитним організаціям, юридичним та фізичним особам.
<i>Зовнішньоекономічна політика</i>	1. Політика держави, що проводиться з метою врегулювання платіжного балансу завдяки торговельній політиці, яка здійснюється у двох формах: протекціонізму та лібералізму. 2. Загальний курс держави щодо міжнародних економічних відносин, система принципів і методів, що визначають діяльність органів державної влади та державного управління, спрямованих на забезпечення національних економічних інтересів у сфері розвитку та взаємодії національних економік у цілому і національних суб'єктів міжнародного бізнесу зокрема.
<i>Зовнішньоторговельна квота</i>	Характеризує відкритість економіки країни, галузі, підприємства.
<i>Зовнішньоторговельний оборот</i>	Сукупний обсяг експорту-імпорту товарів за визначений період часу (як правило за рік).
<i>Імпортна квота (ІК)</i>	Характеризує значимість експорту для економіки країни, галузі, підприємства.
<i>Інвестиції</i>	Господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно.

<i>Індекс глобальної конкурентоспроможності</i>	Дає можливість оцінити потенціал зростання країн у середньостроковій та довгостроковій перспективі з огляду на поточний рівень розвитку та з усвідомленням того факту, що конкурентоспроможність – «це набір інституцій, політик і факторів, які визначають рівень продуктивності країни».
<i>Іноземні інвестиції</i>	Всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.
<i>Конструювання експортної ціни</i>	Здійснення розрахунку певної величини експортної ціни у разі, коли фактичну експортну ціну не встановлено або вважається, що вона є необґрунтованою.
<i>Країна походження</i>	Країна (митний союз або економічне угруповання), в якій товар було повністю вироблено або піддано достатній переробці чи обробці.
<i>Кумулятивні непрямі податки</i>	Багатоступеневі податки, які справляються лише у разі, якщо немає механізму подальшого кредитування податку у випадках, коли майно (в тому числі товари) або послуги, які є об'єктом оподаткування на одній стадії виробництва, використовуються на його наступних стадіях.
<i>Лібералізм (фр. libéralisme, від лат. liber — вільний)</i>	Суспільно-політична доктрина, базована на визнанні мирних методів управління та політичних свобод індивіда, обмежених дією законів; сприяє зрушенням та змінам еволюційного характеру задля здійснення суспільних реформ, метою яких є свобода особистості.
<i>Ліцензування</i>	Домовленість, згідно якої іноземний партнер отримує право на процес виробництва або користування торговою маркою, патентом і другими нематеріальними активами в обмін на комісійні виплати або роялті (ліцензійні платежі).
<i>Міжнародний стратегічний альянс</i>	Довгострокова угода між компаніями з різних держав з питань співробітництва щодо збуту продукції, наукових досліджень і дослідно-конструкторських розробок, виробництва продукції, технологічного розвитку.
<i>Митна вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України</i>	Вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.
<i>Митне забезпечення</i>	Одноразові номерні запірно-пломбові пристрої, пломби, печатки, штампи, голографічні мітки, засоби електронного підпису чи печатки та інші засоби ідентифікації, що використовуються митними органами для відображення та закріплення результатів митного контролю та митного оформлення.
<i>Міжнародна конкурентоспроможність національного регіону</i>	Здатність регіону в умовах глобальної конкуренції на основі ефективного використання наявних традиційних і створення унікальних ресурсів локального розвитку стимулювати підвищення продуктивності виробництва та рівня життя місцевого населення і, відповідно, забезпечувати високий конкурентний статус у геоеконічному просторі в довгостроковій перспективі.
<i>Момент здійснення експортного (імпортного) контракту</i>	Момент, на який здійснено всі обов'язки за зазначеним контрактом, включаючи оформлення векселів (тратт) або укладення кредитних угод.

<i>Монетарні статті</i>	Статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.
<i>Міжмуніципальне співробітництво</i>	Системна співпраця органів місцевого самоврядування базового рівня (громад, муніципалітетів тощо) на суміжних територіях для вирішення спільних проблем задля покращення якості надання послуг населенню та підвищення конкурентоспроможності місцевої економіки.
<i>Незалежно плаваючий валютний курс</i>	Курс, що визначається на основі співвідношення попиту і пропозиції на валюту на валютному ринку у разі невтручання держави в цей процес.
<i>Непрямі податки</i>	Податки на продаж, з обігу, на додану вартість, на продаж цінних паперів, на перекази коштів за кордон, на дарування і спадкування, на передачу власності, на матеріально-технічні запаси та обладнання, на монопольне право та привілеї, а також акцизи, гербові збори, прикордонні збори та всі інші податки (збори), за винятком прямих податків і податків з імпорту.
<i>Обсяг експорту товарів</i>	Обсяг вивезених товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому рахунку виключних прав на них, з митної території країни за кордон без зобов'язання їх зворотного ввезення.
<i>Обсяг імпорту товарів</i>	Обсяг ввезених товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому рахунку виняткових прав на них, на митну територію країни з-за кордону без зобов'язання про зворотне вивезення.
<i>Партнерство</i>	Форма участі країни в міжнародному поділі праці шляхом створення підприємства на основі спільно внесеної власності учасниками з різних країн, спільного управління, спільного розподілу прибутку і ризиків.
<i>Переказ валютних коштів за межі України</i>	Переказ грошових (валютних) коштів на користь (на рахунок) іноземного суб'єкта господарської діяльності або у банківсько-кредитну установу, що не є суб'єктом господарської діяльності України.
<i>Переказ коштів без відкриття рахунку</i>	Платіжна послуга, що надається платнику з метою переказу коштів у готівковій чи безготівковій формі отримувачу або надавачу платіжних послуг, який діє від імені отримувача, під час якої надавач цієї послуги не використовує відкритий у нього рахунок платника та/або отримувача;
<i>Платіжний баланс (balance of payments)</i>	Балансовий рахунок міжнародних операцій, вартісне вираження всього комплексу світогосподарських зв'язків країни у формі співвідношення надходжень та платежів, це агреговане віддзеркалення економічних відносин країни з рештою світу протягом певного періоду часу (рік, квартал, місяць). За характером операцій платіжний баланс поділяється на баланс поточних операцій (торговий баланс; баланс послуг; баланс іноземного туризму та некомерційних операцій; баланс доходів і платежів по закордонних інвестиціях) та баланс руху капіталів.
<i>Показники динаміки зовнішньоекономічних зв'язків</i>	Темпи росту експорту, темпи росту імпорту, темпи росту зовнішньоторговельного обігу, темпи приросту імпорту, темпи приросту зовнішньоторговельного обігу, темпи приросту експорту

<i>Показники результативності зовнішньоекономічної діяльності</i>	Це сукупність показників, що являють собою платіжний баланс (включає ряд статей, найважливішими з яких є: торговельний баланс, баланс послуг, баланс некомерційних послуг, баланс руху капіталів і офіційні валютні резерви); експорт на душу населення; імпорт на душу населення; зовнішньоторговельний обіг на душу населення; іноземні інвестиції на душу населення; зовнішній борг країни.
<i>Показники структури зовнішньоекономічних зв'язків</i>	Це сукупність показників, що характеризують географічну та товарну структуру.
<i>Протекціонізм</i>	Економічна політика держави спрямована на захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції через зважену ефективну митну політику, спрямовану на обмеження або недопущення товарів іноземного походження на внутрішній ринок.
<i>Прямі податки</i>	Податки на заробітну плату, прибутки, нерухомість, а також податки на прибутки, отримані у вигляді відсотків, у тому числі податки на доходи від користування позиками, орендної плати, роялті та всіх інших видів прибутків.
<i>Спільна підприємницька діяльність</i>	Об'єднання вітчизняних суб'єктів господарювання з іноземними підприємствами з метою виробництва або збуту продукції (ліцензування; контрактне виробництво; контрактні торговельні представництва як структурні підрозділи виробництва певної продукції із виконанням ролі інформаційно-комунікативного посередника між фірмою-засновником, оптовими і роздрібними посередниками, а також споживачами (організаціями і населенням).
<i>Товарна структура</i>	Показники розподілу експорту й імпорту за основними товарними позиціями. Даний показник дозволяє виявити ступінь розвитку економіки країни. Так, якщо в товарному експорті країни домінують готові вироби - функціонування економічної системи вважається ефективним, або країна на інтенсивному шляху розвитку. Якщо ж переважає сировина чи напівфабрикати - країна йде екстенсивним шляхом розвитку, тобто живе за рахунок майбутніх поколінь, використовуючи природні надра
<i>Товарний кредит</i>	Товари (роботи, послуги), що передаються резидентом або нерезидентом у власність юридичних чи фізичних осіб на умовах договору, що передбачає відстрочення остаточних розрахунків на визначений строк та під процент. Товарний кредит передбачає передачу права власності на товари (роботи, послуги) покупцеві (замовникові) у момент підписання договору або в момент фізичного отримання товарів (робіт, послуг) таким покупцем (замовником), незалежно від часу погашення заборгованості.
<i>Торговельний баланс</i>	Співвідношення між експортом і імпортом товарів, які включаються в міжнародну торгівлю.
<i>Упущена вигода</i>	Доход або прибуток, який міг би одержати суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності в разі здійснення зовнішньоекономічної операції і який він не одержав внаслідок дії обставин, що не залежать від нього, якщо розмір його передбачуваного доходу або прибутку можна обґрунтувати.
<i>Форми виходу на міжнародний ринок</i>	Оптимальні методи виходу на зарубіжні ринки, до яких належать: експорт, спільна підприємницька діяльність, прямі інвестиції.

<i>Франчайзинг</i>	Спосіб організації комерційної діяльності, відповідно до якого франчайзі буде вести бізнес, використовуючи ім'я франчайзера або його бренду, а також систему управління.
<i>Штрафні санкції</i>	Господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання.

Тема 4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: характеристика форм виходу на зовнішні ринки

Мета заняття: *засвоїти основні аспекти нормативно-правового регулювання операцій у зовнішньоекономічній діяльності підприємств, вивчити передумови та мотивацію виходу підприємств на зовнішні ринки.*

Таблиця 4

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Автаркія (від гр. autarkeia - самовдоволення)</i>	Політика відособлення країни від економіки інших країн з метою створення замкнутого, національного господарства, що відзначається самозабезпеченням.
<i>Акцизний податок</i>	Непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом України як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).
<i>Антидемпінгове мито (попереднє або остаточне)</i>	Особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію країни імпорту товару, який є об'єктом застосування антидемпінгових заходів (попередніх або остаточних).
<i>Вантаж експрес-перевізника</i>	Консолідовані за транспортним (перевізним) документом (авіаційна вантажна накладна (Air Waybill), автомобільна вантажна накладна (CMR), коносамент (Bill of Lading) тощо) міжнародні експрес-відправлення чи міжнародні експрес-відправлення, що не увійшли до складу цих консолідованих міжнародних експрес-відправлень за своїм характером, розмірами або з інших причин, що переміщуються (пересилаються) експрес-перевізником через митний кордон України.
<i>Вантажне відправлення</i>	Товари, що надходять в Україну на адресу осіб або відправляються ними за межі України, або переміщуються транзитом через митну територію України, крім товарів, що належать громадянам та переміщуються ними у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі.
<i>Ввезення товарів на митну територію України, вивезення товарів за межі митної території України</i>	Сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів через митний кордон України у будь-який спосіб у відповідному напрямку, відповідно до Митного кодексу України.

<i>Виробничо-інвестиційна модель ЗЕД</i>	Комплекс операцій, пов'язаних із міжнародним лізингом, міжнародною виробничою кооперацією, діяльністю спільних підприємств.
<i>Декларація митної вартості</i>	Документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим.
<i>Дисконтна політика</i>	Система економічних та організаційних заходів, яких вживають під час застосування дисконтної ставки (відсотка) для регулювання інвестицій та збалансування платіжних зобов'язань.
<i>Дозвіл митного органу</i>	Надання особі митним органом усно, письмово (паперовим або електронним документом) чи шляхом проставлення відбитка особистої номерної печатки на супровідних документах (деклараціях, відомостях) права на вчинення певних дій.
<i>Європейський банк реконструкції та розвитку</i>	Регіональний міжнародний банк.
<i>Здобувач ліцензії</i>	Суб'єкт господарювання, який подав до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії разом із підтвердними документами згідно з вимогами відповідних ліцензійних умов.
<i>Зовнішньоекономічний договір (контракт)</i>	Домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.
<i>Зона митного контролю</i>	Місце, визначене митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України або в інших місцях митної території України, в межах якого митні органи здійснюють митні формальності.
<i>Кібербезпека</i>	Захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі.
<i>Кіберзагроза</i>	Наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України у кіберпросторі, справляють негативний вплив на стан кібербезпеки держави, кібербезпеку та кіберзахист її об'єктів.
<i>Кіберпростір</i>	Середовище (віртуальний простір), яке надає можливості для здійснення комунікацій та/або реалізації суспільних відносин, утворене в результаті функціонування сумісних (з'єднаних) комунікаційних систем та забезпечення електронних комунікацій з використанням мережі Інтернет та/або інших глобальних мереж передачі даних.
<i>Країна експорту</i>	Країна походження товару, що імпортується в країну імпорту. Країною експорту може вважатися також країна-посередник (митний союз або економічне угруповання), за винятком випадків, коли зазначений товар перевозиться транзитом через цю країну, в ній не виробляється або в цій країні немає порівнянної ціни для цього товару.
<i>Країна походження</i>	Країна (митний союз або економічне угруповання), в якій товар було повністю вироблено або піддано достатній переробці чи обробці.

<i>Міжнародна торговельна операція</i>	Дії, які спрямовані на організацію, проведення та регулювання процесів обміну товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці між двома або кількома контрагентами різних країн.
<i>Міжнародний банк реконструкції і розвитку</i>	Міжнародна фінансово-кредитна установа, яка надає довгострокові кредити під державні програми тільки урядам і центральним банкам країн-членів.
<i>Міжнародний валютний фонд</i>	Міжнародна наднаціональна валютно-кредитна організація, яка була створена з метою регулювання валютних відносин між країнами-членами ООН.
<i>Моральна шкода</i>	Шкода, яку заподіяно особистим немайновим правам суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та яка призвела або може призвести до збитків, що мають матеріальне вираження.
<i>Національна валюта</i>	Грошові знаки грошової одиниці України – гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу; кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у гривні; електронні гроші, номіновані у гривні; цифрові гроші Національного банку України.
<i>Національна валютна система</i>	Частина грошової системи, форма організації валютних відносин країни, яка визначається національним законодавством.
<i>Операція з давальницькою сировиною</i>	Операція з переробки (обробки, збагачення чи використання) давальницької сировини (незалежно від кількості замовників і виконавців, а також етапів (операцій)) з метою одержання готової продукції за відповідну плату.
<i>Організаційно-економічний механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва</i>	Гнучка, адаптована до змін зовнішнього середовища відповідними змінами внутрішнього середовища система взаємозв'язаних цілей, ресурсів, кон'юнктури ринку, компонент організаційного та економічного змісту, принципів управління та методів проектування, розроблення, реалізації програми розвитку ЗЕД промислового виробництва.
<i>Попереднє повідомлення</i>	Завчасне повідомлення митному органу про намір ввезти товари на митну територію України або вивезти їх за її межі.
<i>Розрахунковий банк</i>	Уповноважений оператор відповідної платіжної системи банк, що бере участь у проведенні розрахунків у платіжній системі.
<i>Світова валютна система</i>	Спільно розроблена державами світу та закріплена міжнародними угодами форма реалізації валютних відносин, що включає сукупність способів, інструментів і міждержавних органів, за допомогою яких здійснюється взаємний платіжно-розрахунковий обіг у межах світового господарства.
<i>Світч</i>	1. Реалізація залишку на двосторонньому рахунку за курсом, нижчим за офіційний. 2. Ліквідація боргових зобов'язань за одними цінними паперами для укладання угод за іншими. // Сукупність операцій з валютою та цінними паперами, пов'язаних зі зміною зобов'язань учасників цих операцій. 3. Операція з використанням заблокованого рахунку. 4. Перенесення терміну поставки з укладенням нового договору.

<i>Товар</i>	Будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі).
<i>Товар, що є об'єктом розслідування</i>	Товар, імпорт якого в Україну є об'єктом антисубсидійного розслідування та який визначається таким у відповідному повідомленні про порушення та проведення цього розслідування.
<i>Товарна група</i>	Група однорідних товарів за гармонізованою системою опису та кодування товарів.

Тема 5. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності регіонів

Мета заняття: *опанувати порядок проведення аналізу зовнішньоекономічної діяльності регіону як самостійного учасника зовнішньоекономічної діяльності.*

Ключові терміни та їх трактування наведені в табл. 3.

Тема 6. Форми міжнародних розрахунків

Мета заняття: *засвоїти умови здійснення, форми та інструменти проведення міжнародних розрахунків.*

Таблиця 6

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
Авансові розрахунки	Форма розрахунку, за якою оплата товарів імпортером здійснюється до відвантаження, а інколи навіть до виробництва товару. Вона найвигідніша для експортера.
<i>Акредитив</i>	Доручення однієї кредитної установи іншій здійснити оплату товарно-транспортних документів за рахунок зарезервованих коштів.
<i>Акредитивні розрахунки</i>	Доручення банку (клієнтом якого є імпортер) одному або декільком банкам здійснити платежі фізичній або юридичній особі в межах визначеної суми на умовах, указаних в акредитиві.
<i>Банківський переказ</i>	Розрахункова банківська операція, яка здійснюється через подання телеграфного, поштового або електронного доручення одного банку іншому.
<i>Валютний кліринг</i>	Угода між керівництвом двох і більше країн про обов'язковий взаємний залік міжнародних вимог і зобов'язань. Ця форма міжнародних розрахунків використовується для зменшення потреби в грошових коштах і для спрощення процесу обміну платіжними повідомленнями.
<i>Вексель</i>	Це борговий цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити з настанням терміну певну суму грошей власникові векселя (векселедержувачеві).
<i>Відкличний акредитив</i>	Акредитив, який може бути змінено чи анульовано в будь – який момент без попереднього повідомлення бенефіціатора.
<i>Візуальне інспектування</i>	Дії посадової особи митних органів, що передбачають зняття засобів забезпечення ідентифікації, накладених на транспортний засіб

	комерційного призначення, без вивантаження товарів та без їх розпакування, з метою виявлення ознак псування цих товарів.
<i>Документарний акредитив</i>	Угода, в силу якої банк-емітент, діючи на прохання і відповідно до інструкцій клієнта - наказодавця чи від свого імені повинен здійснити платіж третій особі чи його наказу (бенефіціару), чи оплатити (акцептувати) тратти, виставлені бенефіціаром, чи уповноважити інший банк здійснити такий платіж, оплатити і акцептувати тратти, чи неогоціацію документів, якщо (виконуються) всі умови акредитива.
<i>Інкасо</i>	Банківська операція, коли банк за дорученням свого клієнта і на основі розрахункових документів отримує грошові суми від покупця з подальшим зарахуванням цих сум на рахунок свого клієнта.
<i>Міжнародна економічна допомога</i>	Надання капіталу в грошовій і товарній формі суб'єктами однієї країни у власність суб'єктам іншої країни на умовах безоплатності, неповернення.
<i>Міжнародна кооперація</i>	Взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, при якій здійснюється спільна розробка або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві проміжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується у комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях (функціях) науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності.
<i>Міжнародний кредит</i>	Це вид економічних відносин, що виникають між державами, міжнародними компаніями, іноземними комерційними банками та підприємствами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення, терміновості та платності.
<i>Міжнародні розрахунки</i>	Регулювання платежів та грошових вимог і зобов'язань, що виникають у зв'язку з економічними, політичними і культурними відносинами між юридичними особами і громадянами різних країн.
<i>Негрошові операції</i>	Операції, які не потребують використання грошей та їх еквівалентів.
<i>Переказний вексель (тратта)</i>	Є безумовним наказом кредитора (трасанта), адресованим боржникові (трасату), оплатити у зазначений термін певну суму трасанту або третій особі (ремітенту).
<i>Попередні імпорتنі депозити</i>	Внесення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на безпроцентні рахунки у банках, які обслуговують їх на території України, на період від моменту набрання договорами (контрактами), що ними укладаються, юридичної сили до моменту проходження товарами, що поставляються згідно із зазначеними договорами (контрактами), через митний кордон України або передачі товарів іноземними суб'єктами господарської діяльності на території України, грошових коштів у валюті договору (контракту) в сумі, визначеній у встановлених процентах до вартості відповідного договору (контракту).
<i>Покритий акредитив</i>	Акредитив, при якому банк-емітент переказує валюту в сумі акредитива, як правило, авізуючому банку.
<i>Револьверний акредитив</i>	Акредитив, що автоматично поновлюється на попередніх умовах після використання початкової суми і отриманого виконуючим банком відшкодування.

<i>Розрахунки при відкритому рахунку</i>	Форма розрахунків, при якій відсутні надійні гарантії для експортера, котрий направляє на адресу покупця товар і товарні документи, а імпортер протягом обумовленого терміну повинен переказати на рахунок експортера гроші.
<i>Розрахунковий банк</i>	Уповноважений оператором відповідної платіжної системи банк, що бере участь у проведенні розрахунків у платіжній системі.
<i>Суб'єкти міжнародних розрахунків</i>	Інституційні одиниці Системи національних рахунків (СНР), об'єднані в п'ять груп відповідно до основних секторів економічної діяльності, між якими можуть відбуватися міжнародні платежі (нефінансові корпорації та підприємства, які виробляють товари для ринку і надають нефінансові послуги; домашні господарства, представлені фізичними особами, що продають свою робочу силу, споживають ринкові товари та послуги; неприбуткові установи, які представлені юридичними особами, що надають неринкові послуги домашнім господарствам; урядовими установами (інституційні одиниці, які разом з виконанням політичних функцій та функцій економічного регулювання виробляють неринкові товари і надають послуги для індивідуального і колективного споживання, а також перерозподіляють доходи); фінансові корпорації (банки, фінансові компанії, що здійснюють посередництво або надають допоміжні фінансові послуги).
<i>Суб'єкти міжнародного кредиту</i>	Приватні фірми, комерційні банки, уряди країн та їх центральні банки, регіональні міжнародні банки розвитку, міжнародні фінансові інститути.
<i>Терміновий платіж</i>	Передбачає оплату товару не готівкою (у міжнародній торгівлі практично не використовуються), а оплату повної вартості товару в період від його готовності для експорту до переходу в розпорядження покупця.
<i>Торгівля валютними цінностями</i>	Операції з купівлі, продажу або обміну валютних цінностей, що здійснюються як у готівковій формі (для банківських металів – із фізичною поставкою), так і безготівковій формі (для банківських металів – без фізичної поставки).
<i>Учасник платіжної системи</i>	Юридична особа, яка на підставі договору про участь у платіжній системі надає користувачам послуги з виконання платіжних операцій за допомогою цієї системи та відповідно до законодавства має право надавати такі послуги.
<i>Факторинг</i>	Вид фінансових послуг, які надають комерційні банки, їх дочірні фактор-фірми дрібним і середнім фірмам через викуп платіжних вимог.
<i>Фірмовий кредит</i>	Традиційна форма кредитування експорту, за якої експортер надає кредит іноземному покупцеві (імпортерові) у формі відстрочення платежу. Різновидом фірмового кредиту є аванс покупця (імпортера).
<i>Форфейтинг</i>	Форма кредитування експорту банком або фінансовою компанією через купівлю ними без оборення на продавця векселів та інших боргових вимог за зовнішньоторговельними операціями.
<i>Чек</i>	Це письмове розпорядження власника рахунку своєму банку виплатити відповідну суму власнику чеку готівкою або шляхом перерахунку на інший рахунок у банку. Чеки не є видом грошей, вони тільки замінюють їх у платіжному документообігу.

Тема 7. Правила Incoterms у зовнішньоекономічних договорах (контрактах)

Мета заняття: ознайомитися зі структурою зовнішньоекономічного договору (контракту), особливостями та етапами укладання зовнішньоекономічного договору; міжнародними умовами торгівлі (Incoterms).

Таблиця 7

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Базові умови постачання</i>	Це сукупність спеціальних умов, що визначають момент переходу ризиків випадкової загибелі або пошкодження товару від продавця до покупця, особу яка організовує перевезення товару, відвантаження, оплачує витрати із страхування товару, виконує його митне оформлення.
<i>Безнадійна дебіторська заборгованість</i>	Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.
<i>Декларація митної вартості</i>	Документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим.
<i>Зовнішньоекономічний договір (контракт)</i>	Домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності (абз.13 ст.1 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність").
<i>Зовнішньоекономічні договори за предметом договору</i>	1. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є товар. 2. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є капітал.
<i>Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є товар</i>	1. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є товари, визначені в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, затв. Законом України «Про митний тариф». 2. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є послуги, визначені в Класифікації зовнішньоекономічних послуг (КЗЕП), затв.наказом Державного комітету статистики України № 69 від 27.02.2013.
<i>Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є товари, визначені в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності</i>	1. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є живі тварини, продукти тваринного походження. 2. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є продукти рослинного походження. 3. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є жири та олії тваринного або рослинного походження. 3. Зовнішньоекономічні договори, предметом яких є готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої і оцет; тютюн та його замітники, інші.
<i>Зовнішньоекономічні договори, предметом</i>	Договори, предметом яких є послуги з переробки давальницької сировини у внутрішній економіці; договори, предметом яких є послуги з переробки давальницької сировини за кордоном; договори,

<i>яких є послуги, визначені в КЗЕП</i>	предметом яких є послуги з ремонту машин та устаткування; договори, предметом яких є послуги вантажного морського транспорту та інші.
<i>Зовнішньоторговельна документація</i>	Документи, які підтверджують виконання зовнішньоторговельної угоди: тобто постачання товару, його транспортування, страхування, зберігання на складах, проходження через митницю.
<i>Інкотермс (Incoterms, International commerce terms)</i>	Міжнародні комерційні умови, комплект міжнародних правил з тлумачення широко використовуваних торговельних термінів (умов) у галузі міжнародної торгівлі.
<i>Класифікація зовнішньоекономічних послуг</i>	Це технічний інструмент для впорядкування статистичної інформації щодо експорту-імпорту послуг для зовнішньоторговельного та платіжного балансів України, містить види послуг, які використовують у звітності, системі обліку та статистиці експорту-імпорту послуг.
<i>Контрагент</i>	Це фізична або юридична особа, що є однією зі сторін угоди та бере участь у фінансовій операції для заключення договору. Головною метою, якого є забезпечення захисту свого підприємства, дотримання національного законодавства країн контрагентів і інше.
<i>Кредиторська заборгованість</i>	Сума боргу підприємства іншим особам, які стосовно цього боргу називаються кредиторами.
<i>Міжнародні торгові терміни</i>	Це стандартні умови договору міжнародної купівлі-продажу.
<i>Міжнародні умови торгівлі (Incoterms)</i>	Це міжнародно визнана система торгових термінів, які застосовуються при поставках товарів.
<i>Місце провадження виду господарської діяльності</i>	Місце (об'єкт, приміщення, будівля, земельна ділянка та/або територія), на якому (у межах якого) суб'єкт господарювання провадить господарську діяльність або яке використовується в його провадженні (може збігатися з місцезнаходженням суб'єкта господарювання).
<i>Оферта</i>	Письмова заява продавця про наміри укласти договір. Вільна оферта - пропозиція без строгих зобов'язань для продавця. Тверда оферта – формується продавцем на чітку партію товару тільки одному потенційному покупцеві, обов'язково вказується термін, упродовж якого продавець зобов'язаний виконувати усі вимоги цієї пропозиції.
<i>Поточна дебіторська заборгованість</i>	Сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.
<i>Представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності</i>	Установа або особа, яка представляє інтереси іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження.
<i>Рекламація</i>	Це претензія, що пред'являється покупцем продавцю у зв'язку з невідповідністю якості та/або кількості поставленого товару згідно з умовами контракту.
<i>Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності</i>	Фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України; юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни,

	консорціуми, торговельні доми, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та / або капітал яких повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності; об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність; структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України; спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України; державні замовники з державного оборонного замовлення; інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.
<i>Сумнівна заборгованість</i>	Поточна дебіторська заборгованість, за якою існує непевність щодо її погашення боржником.
<i>Типовий контракт</i>	Це примірний договір або ряд уніфікованих правил, викладених в письмовій формі, сформульованих раніше з врахуванням торгової практики і звичаїв та прийняті сторонами, що домовляються, після узгодження відповідно до вимог конкретної угоди.
<i>Умови, які повинні бути передбачені в зовнішньо економічному договорі або контракті</i>	Назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладення. Преамбула. Предмет договору (контракту). Кількість та якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг). Базисні умови поставки товарів (приймання-здавання виконаних робіт або послуг). Ціна та загальна вартість договору (контракту). Умови платежів. Умови приймання-здавання товару (робіт, послуг). Упаковка та маркування. Форс-мажорні обставини. Санкції та рекламації. Урегулювання спорів у судовому порядку. Місцезнаходження (місце проживання), поштові та платіжні реквізити сторін.
<i>Фіксований валютний курс</i>	Офіційно встановлене співвідношення між валютами, допускаючи тимчасове відхилення від нього водну або іншу сторону не більше ніж на 2, 25 %.

Тема 8. Сутність та регулювання міжнародних перевезень

Мета заняття: ознайомитися з особливостями організації міжнародних перевезень, вивчити базисні умови поставки товарів та особливості міжнародних перевезень.

Таблиця 8

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Авіавантажна накладна</i>	Документ, який випишується вантажовідправником або від його імені і який підтверджує наявність договору між вантажовідправником і перевізником про перевезення вантажів по авіалініям перевізника.
<i>Автодорожня накладна</i>	Транспортний документ, що підтверджує наявність договору між перевізником і відправником про автодорожнє перевезення вантажів.

	Для міжнародних автодорожніх перевезень цей документ повинен містити відомості, передбачені Конвенцією про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ): дату відвантаження, найменування вантажу, що перевозився, ім'я та адреса перевізника, найменування одержувача, термін доставки, вартість перевезення.
<i>Автомобільне перевезення</i>	Це галузь транспорту, яка забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях вантажів автомобільними транспортними засобами. Перевезення вантажів Господарським кодексом визнається як господарська діяльність, яка пов'язана з переміщенням продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання зокрема автомобільними дорогами.
<i>Адміністративний супровідний документ</i>	Документ, що застосовується для перевезення Європейських акцизних вантажів, тимчасово звільнених від сплати акцизу (призначених на Експорт з ЄС) по території ЄС від виробника до акцизного митного складу або до кордону ЄС; від одного акцизного митного складу до іншого або до кордону.
<i>Вільна митна зона</i>	Митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.
<i>Експедитори (логісти)</i>	Це суб'єкт господарювання, який за дорученням клієнта та за його рахунок виконує або організовує виконання транспортно-експедиторських послуг, визначених договором транспортного експедирування.
<i>Загальна декларація прибуття</i>	Повідомлення про товари, призначені для ввезення на митну територію України, у тому числі з метою транзиту, що містить відомості, необхідні для проведення аналізу ризиків з метою оцінки безпеки та надійності, надане митному органу у встановлені порядок і строки.
<i>Залізнична накладна</i>	Транспортний документ при міжнародних залізничних вантажних перевезеннях. Основний зміст накладної: назва станції призначення і прикордонних станцій, найменування вантажу, оплата за перевезення, оголошена цінність вантажу.
<i>Книжка МДП</i>	Міжнародний документ митного транзиту, який видається представляє гарантію асоціацією, уповноваженою митними властями, і за яким перевозяться вантажі в більшості випадків з митними печатками і пломбами, в автотранспортних засобах та контейнерах відповідно до вимог Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП.
<i>Коносамент</i>	Документ, що регулює правовідносини між перевізником та одержувачем вантажу, свідчить про прийняття перевізником вантажу, відомості про який наведено в коносаменті, та є одним з документів, що підтверджують наявність і зміст договору морського перевезення.
<i>Контроль транзитних вантажів</i>	Діяльність спеціально уповноважених органів виконавчої влади та їх службових осіб у пунктах пропуску через державний кордон України

	по перевірці відповідності транзитних вантажів і транспортних засобів транзиту вимогам митного, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного, екологічного та інших видів контролю, що встановлюються виключно законами та міжнародними договорами України.
<i>Міжнародний транспортний документ</i>	Номерний товаросупровідний документ, який є договором на перевезення кожного окремого міжнародного експрес-відправлення.
<i>Міжнародні експрес-відправлення</i>	Належним чином упаковані міжнародні відправлення з документами чи товарним вкладенням, які приймаються, обробляються, перевозяться будь-яким видом транспорту за міжнародним транспортним документом з метою доставки одержувачу прискореним способом у визначений строк.
<i>Міжнародні поштові відправлення</i>	Упаковані та оформлені відповідно до вимог актів Всесвітнього поштового союзу та Правил надання послуг поштового зв'язку листи, поштові картки, бандеролі, спеціальні мішки з позначкою «М», дрібні пакети, відправлення з оголошеною цінністю, поштові посилки, згруповані поштові відправлення з позначкою «Консигнація», відправлення міжнародної прискореної пошти «EMS», які приймаються для пересилання за межі України, доставляються в Україну або переміщуються через територію України транзитом операторами поштового зв'язку.
<i>Механізм «єдиного вікна»</i>	Механізм взаємодії декларантів, їх представників та інших заінтересованих осіб з митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, який забезпечує можливість одноразового подання в електронному вигляді через єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» документів та/або відомостей з метою дотримання вимог щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, передбачених цим Кодексом, іншими законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також нормативно-правовими актами, виданими на основі та на виконання цього Кодексу та інших законів України.
<i>Морський транспорт</i>	Це вид водного транспорту до якого відносяться будь-яке судно, яке здатне пересуватися водною поверхнею, а також просто перебувати на плаву і виконувати при цьому певні функції які стосуються перевезень.
<i>Національна безпека</i>	Захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, охорони дитинства, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, кібербезпеки та кіберзахисту, соціальної політики та пенсійного забезпечення,

	житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам.
<i>Тимчасове ввезення</i>	Митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.
<i>Тимчасове вивезення</i>	Митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.
<i>Товаро-транспортна накладна</i>	Використовується при перевезенні вантажів в Україні, без експорту/імпорту. Виписується вантажовідправником в 4-х, або більше примірниках.
<i>Транзит</i>	Митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між митними органами однієї чи кількох країн або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
<i>Транзит вантажів</i>	Перевезення транспортними засобами транзиту транзитних вантажів під митним контролем через територію України між двома пунктами або в межах одного пункту пропуску через державний кордон України.
<i>Транзит товарів</i>	Переміщення товарів через територію України без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території.
<i>Транзитні послуги (роботи)</i>	Безпосередньо пов'язана з транзитом вантажів підприємницька діяльність учасників транзиту, що здійснюється в межах договорів (контрактів) перевезення, транспортного експедирування, доручення, агентських угод тощо.

<i>Транспортно-експедиторська діяльність</i>	Підприємницька діяльність із надання транспортно-експедиторських послуг з організації та забезпечення перевезень експортних, імпорتنих, транзитних або інших вантажів.
<i>Транспортно-експедиторська послуга</i>	Робота, що безпосередньо пов'язана з організацією та забезпеченням перевезень експортного, імпортного, транзитного або іншого вантажу за договором транспортного експедирування.
<i>Фрахт</i>	Винагорода (компенсація), що сплачується за договорами перевезення, найму або піднайму судна або транспортного засобу (їх частин) для: перевезення вантажів та пасажирів морськими або повітряними суднами; перевезення вантажів залізничним або автомобільним транспортом.

Тема 9. Митне та валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Мета заняття: вивчити сутність економічних інструментів валютного та митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 9

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Автоматичне ліцензування</i>	Комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюються квоти (кількісні або інші обмеження).
<i>Антидемпінгові заходи</i>	Специфічні заходи нетарифного регулювання являють собою судові та адміністративні тяжби, претензії, які пред'являють національні підприємці іноземним постачальникам, звинувачуючи їх у продажу товарів по занижених цінах (нижче "нормальних" цін), що може нанести шкоду місцевим виробникам.
<i>Валютне регулювання</i>	Діяльність Національного банку України та в установлених цим Законом випадках Кабінету Міністрів України, спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами.
<i>Валютний курс</i>	Установлений Національним банком України офіційний валютний курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.
<i>Валютні цінності</i>	Національна валюта (гривня), іноземна валюта та банківські метали.
<i>Заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності</i>	Не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини.
<i>Імпортний депозит</i>	Це попередня застава, яку імпортер повинен внести в свій банк перед закупівлею іноземного товару.

<i>Конвертованість національної грошової одиниці</i>	Можливість для учасників зовнішньоекономічних угод легально обмінювати її на іноземні валюти і навпаки без прямого втручання держави в процес обміну
<i>Методи митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі</i>	Тарифні (митні), що ґрунтуються на використанні митних тарифів; нетарифні - квоти, ліцензії, субсидії, демпінг та ін.
<i>Митна безпека</i>	Стан захищеності митних інтересів України.
<i>Митна декларація</i>	Заява встановленої форми, в якій особою зазначено митну процедуру, що підлягає застосуванню до товарів, та передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та щодо нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури.
<i>Митна процедура</i>	Зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання.
<i>Митна територія України</i>	Територія України, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон, штучні острови, установки і споруди, створені у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України.
<i>Митне регулювання</i>	Регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.
<i>Митний кордон України</i>	Межі митної території України є митним кордоном України. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України. Межі території зазначених островів, установок і споруд.
<i>Митний тариф України</i>	Упорядкована система ставок мита, яким обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться / вивозяться на митну територію України / за межі митної території України.
<i>Митні інтереси України</i>	Національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення митної справи.
<i>Митні платежі</i>	Податки, що відповідно до Податкового Кодексу України (далі ПКУ) або митного законодавства, які справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи.
<i>Митні правила</i>	Встановлений МКУ та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, або контроль за якими покладено на митні органи цим Кодексом та іншими законами України.
<i>Митниця оформлення</i>	Митний орган, посадовими особами якого здійснено випуск товару у відповідний митний режим.
<i>Митно-тарифна політика</i>	Комплексна система заходів, спрямованих на забезпечення економічного суверенітету країни, охорони державних кордонів,

	реалізації зовнішньоекономічної стратегії через сферу митних відносин.
<i>Мито</i>	Загальнодержавний податок, встановлений ПКУ та МКУ, який нараховується та сплачується відповідно до цього Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
<i>Митний режим знищення або руйнування</i>	Митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорту цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
<i>Митні формальності</i>	Сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами, а також автоматизованою системою митного оформлення з метою дотримання вимог законодавства України з питань митної справи.
<i>Неавтоматичне ліцензування зовнішньоекономічних операцій</i>	Комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких встановлюються певні квоти (кількісні або інші обмеження). Неавтоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративна процедура з оформлення та видачі ліцензії використовується в разі встановлення квот (кількісних або інших обмежень) на експорт (імпорту) товарів.
<i>Нетарифне регулювання</i>	Це комплекс заходів обмежено-заборонного порядку, що перешкоджають проникненню іноземних товарів на внутрішній ринок країни.
<i>Переробка за межами митної території</i>	Митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту.
<i>Переробка на митній території</i>	Митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки.
<i>Показниками ефективного використання нетарифних засобів регулювання</i>	Індекс частоти, індекс покриття торгівлі, індекс впливу на ціни. Індекс частоти показує частку тарифних позицій, які покриті нетарифними обмеженнями. Як правило, використовується для визначення рівня нетарифних обмежень, але не показує відносну важливість обмеження окремих статей імпорту та їх ефективність для економіки. Індекс покриття торгівлі показує вартісну частку експорту та імпорту, що покриваються нетарифними обмеженнями. Індекс впливу на ціни — це співвідношення ціни світового ринку та ціни на товар, імпорту або експорту якого підпав під нетарифне регулювання.
<i>Тарифна квота</i>	Визначений обсяг товару, в межах якого ввезення або вивезення такого товару здійснюється за пільговою ставкою мита або без застосування мита.

<i>Тарифні методи</i>	Спрямовані на здешевлення експорту, подорожчання імпорту і впливають на фінансові результати діяльності учасників ЗЕД.
<i>Учасники валютного регулювання</i>	Національний банк України, «уповноважений банк», різні фінансові установи, які отримали ліцензію НБУ на право проведення валютних операцій, юридичні особи, що уклали агентські угоди на відкриття пунктів обміну іноземних валют, фінансові установи-нерезиденти, що одержали індивідуальні ліцензії НБУ на право проведення операцій на валютному ринку України.

Тема 10. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності

Мета заняття: засвоїти основні принципи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Таблиця 10

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Акцизний податок</i>	Непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом України як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).
<i>База оподаткування</i>	Це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.
<i>Базова ставка</i>	Ставка податку без урахування особливостей суб'єкта чи видів діяльності.
<i>Базовий податковий (звітний) період</i>	Період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів, крім випадків, передбачених Податковим кодексом України (далі, ПКУ), коли контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму податкового зобов'язання платника податку.
<i>Ефективність податкової політики</i>	Дієвість обраних інструментів такої політики при визначенні часу, впродовж якого вона проводиться.
<i>Збір (плата, внесок)</i>	Обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.
<i>Об'єкт оподаткування</i>	Майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.
<i>Податкова вимога</i>	Письмова вимога контролюючого органу до платника податків щодо погашення суми податкового боргу.
<i>Податкова політика</i>	Діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації збирання податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів.

<i>Податковий борг в міжнародних правовідносинах</i>	Грошове зобов'язання з урахуванням штрафних санкцій, пені за їх наявності та витрат, пов'язаних з його стягненням, несплачене в установлений строк, що на підставі відповідного документа іноземної держави є предметом стягнення, яке може бути звернуто відповідно до міжнародного договору України.
<i>Податкова застава</i>	Спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у строк, визначений ПКУ.
<i>Податкова система</i>	Сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, які справляються в установленому законодавством порядку.
<i>Податкове зобов'язання</i>	Сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету або на єдиний рахунок як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установлений законом строк), та/або сума коштів, сформована за рахунок податкових пільг, що були використані платником податків не за цільовим призначенням чи з порушенням порядку їх надання, встановленим ПКУ та/або Митним кодексом України.
<i>Податкове навантаження</i>	Питома вага усіх податкових платежів за певний час (фінансовий рік) у величині валового доходу платника податків.
<i>Податкове планування</i>	Безперервний процес, спрямований на систематичну постановку мети, завдань і підготовку необхідних для їхнього досягнення заходів у межах наявного або створюваного податкового потенціалу.
<i>Податкове регулювання</i>	Комплекс заходів у податковій сфері за допомогою яких держава впливає на процес перерозподілу національного доходу в інтересах окремих класів, соціальних верств, а також на інвестиції, науково-технічний розвиток, економічне зростання тощо.
<i>Податковий агент</i>	Особа, на яку покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків.
<i>Податковий кодекс</i>	Зібрання законодавчих актів про оподаткування, об'єднаних в один цілісний документ.
<i>Податковий механізм</i>	Комплекс взаємодіючих фінансово-бюджетних сфер діяльності, регламентований нормативно-правовою базою з метою здійснення встановлення, оцінки планових, фактично виконаних і прогнозних податкових зобов'язань суб'єктів податкових правовідносин (податкове планування), прийняття науково обґрунтованих заходів поточного втручання в хід виконання бюджетів країни як стимулюючого характеру (податкове регулювання) і санкцій впливу за порушення норм податкового законодавства (податковий контроль).
<i>Податок</i>	Обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового кодексу
<i>Принципи податкової політики</i>	Основоположні ідеї, вихідні правила та положення, що застосовуються в процесі визначення основних характеристик податкової політики.
<i>Прямі податки</i>	Податки, що стягуються державою безпосередньо з доходів або майна платника податків

<i>Пеня</i>	Сума коштів у вигляді відсотків, нарахована на суми податкових зобов'язань та/або на суми штрафних (фінансових) санкцій, не сплачених у встановлені законодавством строки, а також нарахована в інших випадках та порядку, передбачених ПКУ або іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.
<i>Платники податків</i>	Платниками податків визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з ПКУ.
<i>План - графік документальних виїзних перевірок</i>	Перелік платників податків, що підлягають плановій перевірці контролюючими органами у відповідний період календарного року.
<i>Податкова консультація</i>	Індивідуальна податкова консультація та узагальнююча податкова консультація, що надаються в порядку, передбаченому ПКУ.
<i>Податковий борг</i>	Сума узгодженого грошового зобов'язання, не сплаченого платником податків у встановлений ПКУ строк, та непогашеної пені, нарахованої у порядку, визначеному ПКУ.
<i>Податкова пільга</i>	Передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, визначених ПКУ.
<i>Податковий агент щодо податку на доходи фізичних осіб</i>	Юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента - юридичної особи, інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок, передбачений розділом IV цього Кодексу, до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам та нести відповідальність за порушення ПКУ.
<i>Податковий кредит</i>	Сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V ПКУ.
<i>Податковий період</i>	Встановлений Податковим кодексом період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів. Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку.
<i>Система оподаткування</i>	Сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів різних рівнів, а також до державних цільових фондів, що стягуються в порядку, встановленому відповідними законами держави.
<i>Спеціальний податковий режим</i>	Система заходів, що визначають особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів.

Тема 11. Ризики та страхування в зовнішньоекономічній діяльності

Мета заняття: засвоїти необхідність урахування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності, вивчити особливості основних видів ризиків у зовнішньоекономічній діяльності, опанувати сутність страхування в зовнішньоекономічній діяльності.

Таблиця 11

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Валютний ризик</i>	Це ризик, який виникає при експортноімпортних операціях і продажу товарів в кредит через зміни курсу іноземної валюти по відношенню до національної або падіння купівельної спроможності через підвищення експортних і імпортних цін (погіршення умов trade) в період між підписанням торгового договору та оплатою за нього.
<i>Інформаційний ризик</i>	Це ризик відсутності, невизначеності чи недостовірності інформації, що необхідна для забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, особливо в процесі підготовки контракту, проведення переговорів, аналізу ринкового середовища тощо.
<i>Концесія</i>	Форма здійснення державно-приватного партнерства, яка полягає в наданні концесієдавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг в порядку та на умовах, визначених концесійним договором, і передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику, який охоплює ризик попиту та/або ризик пропозиції.
<i>Кредитний ризик</i>	Це ризик неповернення наданих грошових ресурсів або інших активів у визначеному обсязі та у визначений строк.
<i>Об'єкти страхування у ЗЕД</i>	Матеріальні або майнові інтереси, що пов'язані з будь-якими видами зовнішньоекономічних зв'язків (фінансові, торговельні, кредитні, виробничі, науково-технічні, інвестиційні тощо).
<i>Операційний ризик</i>	Це ризик, пов'язаний з наявними недоліками в управлінських і системах контролю на підприємствах.
<i>Ризик зовнішньоекономічної діяльності</i>	Ймовірні несприятливі події, в результаті яких можуть виникнути збитки, майнові втрати учасників ЗЕД.
<i>Ризик невиконання контракту</i>	Полягає у ймовірності порушення та недотримання умов контракту контрагентами.
<i>Ризик неплатежу</i>	Виникає для експортера, якщо імпортер немає можливості або бажання здійснити платіж за контрактом.
<i>Ринковий ризик</i>	Це ризик отримання збитків, які спричинені зміною зміну ринкових цін, також це може бути ризик зміни основних характеристик ринку – відсоткових ставок, курсів валют, цін на акції, кореляції між різними факторами впливу та мінливість цих факторів.
<i>Страхування</i>	Це система економічних відносин, тобто формування спеціального грошового фонду компаній, організацій і громадськості на випадок шкоди, заподіяної стихійними лихами та іншими несприятливими випадковими подіями. У

<i>Страховання зовнішньоторговельних ризиків</i>	Це комплекс різних видів страхування, що забезпечує інтереси вітчизняних і зарубіжних учасників різних форм міжнародного співробітництва.
<i>Страховання ризиків ЗЕД у торговельній моделі</i>	Являє собою страхування основних об'єктів зовнішньоторговельних угод, відповідальності, що пов'язана з ними, а також страхування валютно-кредитних відносин.
<i>Суб'єкти страхування у ЗЕД</i>	Є підприємства, органи державної влади та державні установи.

Тема 12. Оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Мета заняття: вивчити особливості визначення ефективності найбільш поширених форм зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 12

Ключові терміни та їх трактування

Термін	Визначення
<i>Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства</i>	Є складовою комплексного економічного аналізу діяльності підприємства, необхідною передумовою здійснення кваліфікованого менеджменту в умовах ринку та інтеграції підприємства до світогосподарської системи.
<i>Валюта платежу</i>	Валюта, в якій проходить оплата товару за контрактом (або погашення кредиту, якщо в контракті передбачено його використання)
<i>Валюта України</i>	Грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу.
<i>Валюта ціни</i>	Валюта, в якій виражена ціна товару, зафіксована в контракті.
<i>Валютна операція</i>	Операція, що має хоча б одну з таких ознак: а) операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності та (або) права вимоги і пов'язаних з цим зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, між резидентами, нерезидентами, а також резидентами і нерезидентами, крім операцій, що здійснюються між резидентами, якщо такими валютними цінностями є національна валюта; б) торгівля валютними цінностями; в) транскордонний переказ валютних цінностей та транскордонне переміщення валютних цінностей.
<i>Валютні кошти</i>	Іноземна валюта готівкою, платіжні документи (чеки, векселі, тратти, депозитні сертифікати, акредитиви та інші) в іноземній валюті, цінні папери (акції, облигації, купони до них, бони, векселі та інші) в іноземній валюті, золото та інші дорогоцінні метали у вигляді зливків, пластин та монет, а також сертифікати, облигації, варанти та інші цінні папери, номінал яких виражено у золоті, дорогоцінні камені.
<i>Експортна ціна</i>	Ціна, за якою фактично оплачується або підлягає оплаті товар, який продається в країну імпорту з країни експорту.

<i>Комплексний аналіз ЗЕД</i>	Охоплює всю сукупність взаємопов'язаних показників структурної одиниці (спеціалізована фірма, валютний, фінансовий, технологічний та інші відділи), які повністю або частково відображають ЗЕД у господарському, виробничо-комерційному, фінансовому аспектах.
<i>Корегований валютний курс</i>	Курс автоматично змінний відповідно до зміни певного набору економічних показників.
<i>Керований плаваючий валютний курс</i>	Курс, що встановлюється центральним банком, а не валютним ринком, але з частою його зміною.
<i>Курсова різниця</i>	Позитивна різниця між офіційним обмінним курсом іноземної валюти до гривні, установленим Національним банком України на день придбання та на день продажу (погашення, іншого відчуження) цінного паперу, у разі якщо такий цінний папір номінований в іноземній валюті.
<i>Методика аналізу ЗЕД підприємства</i>	Сукупність специфічних прийомів і методів дослідження, які застосовуються при обробці економічної інформації відповідно поставленим цілям, а також включає розробку системи аналітичних показників.
<i>Операція в іноземній валюті</i>	Господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті.
<i>Показник валютної ефективності будь-якої зовнішньоекономічної операції</i>	Показник, що насамперед характеризує купівельну спроможність валюти, її курс.
<i>Тематичний аналіз ЗЕД</i>	Спрямований на вивчення окремих показників або актуальних питань підприємства (наприклад, дослідження реалізації товарів на різних ринках)

*Джерело: [1, 5, 11-16, 19, 23, 31, 32, 43, 49-53]

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Тематичні напрями для виконання індивідуальної роботи
(за вибором здобувача вищої освіти)

1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль в розвитку держави та міжнародному співробітництві.
2. Структуралістичне відображення форми прояву зовнішніх зв'язків.
3. Принципи міжнародних економічних відносин.
4. Зовнішньоекономічна політика країни: сутність та особливості.
5. Основні положення теорій управління зовнішньоекономічною діяльністю.
6. Онтологія та генезис регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
7. Характеристика системи митного регулювання в Україні.

8. Етапи розвитку взаємодії суб'єктів економічних відносин з факторами середовища.
9. Політика у сфері стимулювання іноземних інвестицій.
10. Митно-тарифна політика держави.
11. Прямі та “портфельні” інвестиції: характеристика, визначення.
12. Вплив на зовнішньоекономічну діяльність економічної свободи та конкуренції.
13. Досвід виходу та функціонування на зарубіжних ринках вітчизняного бізнесу.
14. Доцільність виходу бізнесу на зовнішній ринок.
15. Економічна роль митного тарифу.
16. Характеристика системи митного оподаткування.
17. Акцизний збір як важливий інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
18. Митний контроль як складова митно-тарифної політики.
19. Моделі зовнішньоекономічної діяльності підприємств: характеристика.
20. Сутність та класифікація нетарифних методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
21. Зовнішньоекономічний договір (контракт): що слід врахувати.
22. Причини існування та сутність зустрічної торгівлі.
23. Зовнішньоекономічна діяльність на регіональному рівні.
24. Операції з давальницькою сировиною: актуальні питання.
25. Специфіка проведення бартерних угод.
26. Характеристика базисних умов контрактів та їх вплив на загальну вартість контракту.
27. Механізм міжнародних розрахунків та фінансові умови зовнішньоторговельних угод.
28. Організація міжнародних перевезень: теоретико-методичні аспекти.
29. Міжнародні перевезення: поняття, ознаки, класифікація.
30. Загальна характеристика міжнародних повітряних / залізничних / автомобільних / річкових / морських перевезень.
31. Історія виникнення та розвитку міжнародного транспортного права.
32. Міжнародні транспортні перевезення в середні віки.
33. Міжнародні транспортні перевезення в новий час.
34. Розвиток міжнародних авіаційних перевезень в Україні.
35. Транспортна система України.
36. Діяльність Міжнародної морської організації.
37. Діяльність Балтійської і міжнародної морської організації.
38. Міжнародний морський комітет.
39. Міжнародна палата судноплавства.
40. Асоціація авіакомпаній Європейського співтовариства.

41. Асоціація латиноамериканських судновласників.
42. Міжнародна асоціація незалежних власників танкерів.
43. Діяльність Дунайської комісії та Центральної комісії судноплавства по Рейну.
44. Діяльність МАГАТЕ в сфері перевезень небезпечних вантажів.
45. Правове регулювання перевезення небезпечних вантажів в Європі / Україні.
46. Правила Incoterms 2020: основні правила, які необхідно знати.
47. Сутність валютних відносин.
48. Валютні ризики та способи їх усунення.
49. Сучасний механізм валютного регулювання: Ямайській договір.
50. Механізм валютного регулювання: національний / міжнародний / міждержавний рівень.
51. Економічні інструменти валютного регулювання: девальвація та ревальвація валюти, валютна інтервенція, корекція облікових ставок.
52. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в Україні: теоретико-методичні засади.
53. Оподаткування в сфері зовнішньоекономічної діяльності: новації 2023.
54. Податки в системі фінансових інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
55. Угоди міжнародного характеру з питань оподаткування: типи, значення, порядок застосування.
56. Митне оформлення товарів та митні платежі.
57. Ризики та страховий захист у зовнішньоекономічній діяльності.
58. Політичний ризик зовнішньоекономічної діяльності (ризик країни та суверенний ризик).
59. Ризики, пов'язані з процесом митного оформлення та міжнародними перевезеннями.
60. Ризики пов'язані з основними положеннями зовнішньоекономічного контракту.
61. Валютний ризик при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
62. Фінансовий ризик при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
63. Сутність та розрахунок економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності держави.
64. Характеристика показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання.
65. Визначення ефективності експортних угод під час виходу суб'єкта господарювання на зовнішній ринок.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

1. Зовнішньоекономічна діяльність: характеристика причин та передумови розвитку.
2. Класифікація зовнішньоекономічних зв'язків.
3. Інтерпретація дефініції зовнішньоекономічної діяльності за рівнями реалізації.
4. Структурно-формуючі складові зовнішньоекономічної діяльності.
5. Основні форми міжнародної економічної інтеграції.
6. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності в Україні в період війни.
7. Фритредерство як політика вільної торгівлі з метою лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.
8. Показники функціонування зовнішньоекономічної системи країни.
9. Складові зовнішньоторговельного балансу країни та наслідки погіршення платіжного балансу.
10. Чинники, що стимулюють розвиток зовнішньоекономічних зв'язків.
11. Матеріальна основа й основні мотиви розвитку зовнішньоекономічної діяльності.
12. Принципи зовнішньоекономічної діяльності, якими керуються суб'єкти ЗЕД та іноземні суб'єкти господарської діяльності.
13. Вплив на зовнішньоекономічну діяльність наявних ризиків, ступеню захищеності активів та одержуваних прибутків за кордоном.
14. Вплив внутрішніх чинників на масштабність зовнішньоекономічної діяльності.
15. Особливості виходу підприємства на міжнародні ринки.
16. Етапи розвитку міжнародного поділу праці.
17. Типи міжнародного поділу праці.
18. Форми міжнародної торгівлі.
19. Визначення поняття середовища міжнародних економічних відносин і його структура.
20. Протекціонізм і лібералізм.
21. Методи здійснення міжнародних торговельних відносин.
22. Митний тариф як інструмент митної політики країни.
23. Процедура декларування митної вартості товарів, що ввозяться на територію України.
24. Застосування акцизного збору як заходу регулювання імпорту.
25. Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни.
26. Зовнішньоторговельна та виробничо-інвестиційна моделі ЗЕД підприємства.

27. Квотування і ліцензування зовнішньоекономічної діяльності.
28. УКД ЗЕД: загальна характеристика.
29. Спільне підприємництво та пряме іноземне інвестування як форми виходу підприємства на зовнішні ринки.
30. Первинний облік операцій з давальницькою сировиною.
31. Умови зовнішньоторговельних контрактів: обов'язкові та додаткові.
32. Оптимальні форми міжнародних розрахунків при здійсненні експорту / імпорту товарів. Обґрунтувати.
33. Додаткові умови зовнішньоекономічного контракту: характеристика.
34. Проформи документів змішаного перевезення БІМКО, МТП, ФІАТА.
35. Транспортні умови зовнішньоекономічного контракту: характеристика.
36. Причини існування форс - мажорних умов контракту.
37. Суть умов контракту - рекламації і санкції.
38. Особливості міжнародних перевезень.
39. Учасники договірних відносин у галузі міжнародних перевезень.
40. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення.
41. Правове регулювання міжнародних морських перевезень.
42. Митна документація при міжнародних транзитних перевезеннях та тимчасовому ввозі товарів.
43. Основна перевізна документація по залізничним перевезенням.
44. Основна перевізна документація по повітряним перевезенням.
45. Валютні умови зовнішньоторговельних контрактів.
46. Становлення валютного регулювання в Україні після відновлення державної незалежності: основні етапи.
47. Сучасний стан валютного регулювання в Україні.
48. Організація в Україні торгівлі іноземною валютою. Специфіка розрахунків по експортно-імпортним операціям.
49. Єдиний митний тариф України: специфіка застосування.
50. Здійснення операцій купівлі-продажу іноземної валюти, вимоги до роботи обмінних пунктів.
51. Митна вартість: порядок її визначення.
52. Податкове та валютне законодавство у сфері ЗЕД: забезпечення дотримання.
53. Податок на прибуток, одержаний від зовнішньоекономічної діяльності: специфіка оподаткування.
54. ПДВ при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності: характеристика оподаткування.
55. Акцизний податок при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

56. Бартерні операції при здійсненні ЗЕД: специфіка оподаткування.
57. Ризики зовнішньоекономічної діяльності: особливості управління ними.
58. Методи управління зовнішньоекономічними ризиками.
59. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності: сутність, суб'єкти, елементи страхових операцій.
60. Самострахування як дієвий метод управління ризиками в ЗЕД.
61. Види страхування зовнішньоекономічної діяльності: загальна характеристика.
62. Критерій ефективності здійснення зовнішньоекономічних операцій.
63. Управлінські завдання, що вирішуються на базі розрахунку ефективності зовнішньоекономічної діяльності.
64. Методика розрахунку ефективності експортних / імпортних операцій.
65. Аналіз ефективності здійснення операцій із ввезення та реалізації товарів іноземного виробництва на митній території України.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (зі змінами)
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15>
7. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

9. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
10. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
11. Закон «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n73>.
12. Закон України Про ліцензування видів господарської діяльності від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.
13. Закон України «Про транзит вантажів» від 20.10.1999 № 1172-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-14#Text>.
14. Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 01.07.2004. № 1955-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1955-15#Text>.
15. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998 № 330-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>.
16. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.1998 № 331-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14#Text>.
17. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#n12>.
18. Митний тариф України (Групи 01-49). Додаток до Закону України "Про Митний тариф України" від 19 жовтня 2022 р. № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697%D0%B0-20#Text>
19. Наказ Міністерства фінансів України «Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1669-12#n305>.
20. Наказ Державної служби статистики України від 27.02.2013 р. «Про затвердження Класифікації зовнішньоекономічних послуг (КЗЕП)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v0069832-13>.
21. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері. Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
22. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» від 06.03.2019 р. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>
23. Акименко О.Ю. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва: теорія, методологія, практика: монографія. Чернігів: Національний університет «Чернігівська політехніка», 2021. 398 с.

24. Акименко О., Пономаренко В. Економічна інтеграція країн та її вплив на гармонізацію системи обліку та фінансової звітності: досвід Ізраїлю. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 2(26). С. 56-58.

25. Акименко О. Ю. Роль структурних змін світової торгівлі у формуванні сучасного стану державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва. *Держава і регіон : науково-виробничий журнал*. № 3 (114), ч. 1. 2020. С. 151-156.
<http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=129>

26. Акименко О. Ю., Скрицький Д. П. Закон України «Про валюту і валютні операції» як основа нової ліберальної моделі валютного регулювання / *Юність науки – 2020 : соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 23 квітня 2020 р.) : у 2 ч. / Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2020. С. 164-166.*

27. Акименко О. Ю. Теоретико-методологічні аспекти регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств в умовах європейської інтеграції. *Детермінанти соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних зрушень : колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон.наук, проф. В. П. Ільчука. Чернігів : ЧНТУ, 2018. С. 67-76.*

28. Акименко О. Ю. Теоретична концептуалізація зовнішньоекономічної діяльності як вагомого фактору економічної стабілізації держави. *Причорноморські економічні студії : науковий журнал*. Одеса, 2019. Вип. 38-1. С. 37-42.

29. Акименко О. Ю. Формування механізму сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності як важливої передумови розвитку експорторієнтованого виробництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. № 24. С. 5-9.

30. Боднарчук О.Г., Боднарчук О.І. *Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб.* Ірпінь: УДФС України, 2020. 318 с

31. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

32. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 540 с.

33. Гордополов В.Ю. *Обліково-аналітична система управління зовнішньоекономічною діяльністю: дис. на здоб наук. ступ. докт. екон. наук / 08.00.09. Житомир, 2019. 464 с.*

34. Двуліт З.П. Ризики зовнішньоекономічної діяльності: особливості та методи управління ними / З.П. Двуліт, А.С. Завербний, Х.С. Передало, С.І. Наумчук // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2019. №2. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/jan/20627/dvulit.pdf>.
35. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Видання 6-те, перероб. та доп. / За ред. Козака Ю. Г. –К.: «Центр учбової літератури», 2019. – 292 с.
36. Карпушенко М.Ю. Облік операцій в іноземній валюті у зовнішньоекономічній діяльності : навч. посібник. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. 186 с.
37. Кінзерська Н.В. Класифікація ризиків зовнішньоекономічної діяльності для потреб бухгалтерського обліку. Бізнес Інформ. 2020. №10. С. 267-276. URL: <http://surl.li/arysl>.
38. Ковальчук Т.Г. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 216 с.
39. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (Женева, 19 травня 1956 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234#Text.
40. Кібік О. М. Міжнародна економіка : навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. - Одеса : НУ "ОЮА", 2020. - 85 с.
41. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях [текст] підруч. / Ю. Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
42. Мельник Ю.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: конспект лекцій з для студентів денної та заочної форм навчання ступеня вищої освіти «бакалавр». Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 62 с.
43. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнецова, В.В. Чорній, О.С. Ченуша. – Електронні текстові данні. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 191 с.
44. Насипайко Д.С., Подплетній В.В. Основні ризики зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах розвитку глобалізаційних процесів. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/37.pdf.
45. Новий Інкотермс 2020 року, зміни в умовах поставок. Основні відмінності Інкотермс 2020 і Інкотермс 2010. URL: <https://moe-pravo.com.ua/publications/novujj-inkotermis-2020-roku-zminy-v-umovah-p/>
46. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / М.М. Танасієва. Чернівці : Технодруку, 2021. 100 с.

47. Облік і оподаткування. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисциплін «Податкова система», «Податковий менеджмент» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»/Укл. Акименко О.Ю., Гнедіна К.В. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка». 2023. 25 с.

48. Облік зовнішньоекономічних операцій : методичні вказівки до самостійної роботи та виконання розрахункової роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеню "бакалавр" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо професійної програми "Облік і оподаткування" всіх форм навчання / Укл.: О. Ю. Акименко. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – 38 с.

49. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 193 с.

50. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник. - 5-те вид., перероб. та допов. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. - 410 с.

51. Семенець В.В., Шинкаренко Р.В. Сутність та особливості форм виходу підприємств на зовнішні ринки. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 1 (12). 2018. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/>.

52. Управління зовнішньоекономічною діяльністю & Management of Foreign Economic Activity : навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 244 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream>.

53. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Khrupovych_Svitlana/Zovnishnoekonomichna_diialnist_pidpriemstva.pdf?PHPSESSID=r79iao47lhd1s02ovlv36innk3.

54. Чернишов Л.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: практикум: навч. посібник / Л.О. Чернишов, В.О. Козуб, Л.Л. Носач, К.Ю. Величко, О.І. Печенка. – Харків: Видавництво «Форт», 2017. 238 с.

55. Федоренко І.А., Коломієць Ю.О., Коломойцева К.Ю. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності як складової частини механізму управління конкурентоспроможністю торговельних підприємств. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 58(2). С. 56-62. URL: <http://surl.li/aryqv>.

56. О.Акуменко, N.Marchenko, N.Shakhovnina, M.Haryha-Hrykhno, S.Grivko, A. Kotelenets Management of Financial and Economic Relations in the

Conditions of Post-war Reconstruction of Ukraine. 2023. Economic Affairs, Vol. 68, No. 01s, pp. 143-151, February 2023 DOI: 10.46852/0424-2513.1s.2023.17.

57. Акуменко О. Global experience of industry foreign economic activity regulation. Фінансові дослідження : науковий журнал. 2019. № 2 (7). URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/22410?show=full>.

58. Акуменко О., Petrovska A., Zholobetska M., Skrytskyi D. Digital development of the economy and its role in improving the competitiveness of Ukraine. International Journal of Advanced Science and Technology. 2020. Vol. 29. No. 8s. Pp. 2290-2296.

59. Акименко О. Assessment of the competitiveness of industrial production influence on the foreign economic activity development under the conditions of globalichization. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 2 (22). С. 157-169.

60. Акуменко О., Reznik N., Skrytskyiy D. Organizational and economic mechanism of the development of foreign economic activity of industrial production. 2021. Lecture Notes in Networks and Systems 194. The Importance of New Technologies and Entrepreneurship in Business Development: In The Context of Economic Diversity in Developing Countries. Springer. Pp. 1011-1022. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9783030692209>.

Інформаційні ресурси

1. Курс: Основи зовнішньоекономічної діяльності. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=633>.

2. Курс «Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» в системі Moodle. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=633>.

3. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/>

4. Головне управління ДПС у Чернігівській області: веб-сайт. URL: <https://ch.tax.gov.ua/>

5. Онлайн навчання. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/baneryi/onlayn-navchannya>

6. Сервіс «Пульс» Державної податкової служби України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/others/puls->

7. Податкове законодавство. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/>